

LIITE 1.

Sosiaali- ja terveystoimen taustaselvitys koskien kaupunginvaltuutettu Tiina Tuomelan ja 30 muun valtuutetun aloitteeseen asunnottomien hätämajoituksen järjestämisestä talvikausille

VD/6000/00.02.00.03/2017

1. Taustaa

Ympäristöministeriön määritelmän mukaan asunnottomia ovat he, jotka "asuvat ulkona tai ensisuojoissa, asunnon puuttumisen vuoksi asuntoloissa tai majoitusliikkeissä tai huoltokotityyppisissä asumispalveluyksiköissä, sairaaloissa, kuntoutus- tai muissa yksiköissä tai laitoksissa, ovat vapautumassa vankilasta ilman, että tiedossa on asuntoa tai asuvat tilapäisesti sukulaisten tai tuttavien luona".

Pitkäaikaisasunnottomaksi määritellään henkilö, jonka asunnottomuus on pitkittynyt tai uhkaa pitkittyä sosiaalisten tai terveydellisten syiden vuoksi yli vuoden mittaiseksi tai jonka elämässä asunnottomuutta on esiintynyt toistuvasti viimeisen kolmen vuoden aikana. Valtakunnallisesti asunnottomien määrä vaihtelee eri määritelmien mukaan vajaasta 10 000 noin 30 000 henkilöön. Suurin osa on muita kuin pitkäaikaisasunnottomia.

Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus ARA:n (ARA 2013) selvityksessä mainitaan, että asunnottomuus on ennen kaikkea keskittynyt Helsinkiin. Kaiken kaikkiaan asunnottomuutta esiintyy yli 150 kunnassa Suomessa, mutta suurimmassa osassa kuntia määrät ovat pieniä. ARA:n helmikuussa julkaistun raportin mukaan asunnottomuus on valtakunnallisesti vähentynyt viitenä viimeisenä vuonna.

Vuonna 2016 joka neljäs Suomen asunnottomista oli maahanmuuttajataustainen. Heistä kolme neljäsosaa on helsinkiläisiä. Suomesta sai turvapaikan vuonna 2016 noin 6 000 henkilöä enemmän kuin edellisellä vuonna. Kasvu jäi oletettua pienemmäksi, mutta sen arveltiin lisäävän ARA-asuntojen kysyntää ja asunnottomuutta suurissa kaupungeissa. ARA:n kyselyn mukaan suurin osa oleskeluluvan saaneista turvapaikanhakijoista on hankkinut asuntonsa vapailta markkinoilta, eikä maahanmuuton lisääntymisellä ole ollut negatiivisia vaikutuksia pääkaupunkiseudun asuntomarkkinoihin tai asunnottomuuteen.

Yleistä asunnottomuustilastoa Vantaalta

Asunnottomuus on tilastollisesti haastava mitattava. Esimerkiksi piiloasunnottomuus ei näy asunnottomuustilastoissa. Tällä tarkoitetaan esimerkiksi tuttavien ja sukulaistensa luona majoittuvat henkilöitä, jotka eivät ole hakeutuneet sosiaalipalveluiden piiriin, tai hakeneet asuntoa virallisilta asuntomarkkinoilta tai eivät muutenkaan ilmoita olevansa asunnottomia.

Vantaalla asunnottomien määrä on pysynyt viime vuosina suhteellisen vakiona. Vantaan sosiaali- ja terveystoimen asiakastietojärjestelmästä saatavien tietojen mukaan tammi-kesäkuun 2017 aikana

asunnottomuudeksi määriteltävä tilanne¹ oli perhepalvelujen asiakkaista yhteensä 360 eri henkilöllä (vrt. 437 henkilöä v. 2016). Marraskuussa 2016 tehdyn asunnottomuutta mittaavan poikkileikkauspoiminnan mukaan kyseisenä ajankohtana Vantaalla oli 284 asunnoton, ja heistä 31 kohdalla asunnottomuus oli pitkäaikaista. Parhailaan tehdään vastaavaa poimintaa vuoden 2017 osalta.

Pitkäaikaisasunnottomien ja asunnottomuusuhan alaisten asuttamiseen käytetään kaupungin omia kohteita (VAV:lta saatuja), ja joihin annetaan eri tasoista ohjausta. Pääosa asunnoista vuokrataan määräaikaisesti. Asiakkuuteen tullaan asunnottomuuden tai vakavan asunnottomuusuhan perusteella. Ensisijaisesti asuntoa haetaan vapailta markkinoilta.

2. Asunnottomuuden ehkäisytyö Vantaalla

Vantaalla on tehty pitkään ansiokasta asunnottomuuden ehkäisytyötä. Pitkäaikaisasunnottomuutta on vähennetty johdonmukaisesti mm. hanketyön avulla. Vantaa on toteuttanut pitkäaikaisasunnottomuuden vähentämishjelmia Paavo I ja Paavo II, joiden aikana on lisätty tuettua asumista sekä pysyvää henkilöstöresurssia (sosiaaliohjaajien vakansseja sekä vankityö). Ohjelmien aikana (vuosina 2008-2015) on tuotettu yhteensä 257 asuntoa, jotka on kohdennettu eri asiakasryhmille pitkäaikaisasunnottomuuden vähentämiseksi.

Konkreettisesti asunnottomuutta ehkäistään mm. häätöjä ennaltaehkäisevän asumisen sosiaaliohjauksen sekä asunnon hakemiseen liittyvän neuvonnan avulla. Asunnon hakemiseen liittyviä neuvoja on myös verkkosivuilla. Vantaalla on käynnissä uuden Koisoniityn asumispalveluyksikön hanke. Asumispalveluyksikön rakentaminen on viivästynyt alkuperäisestä suunnitelmasta, tämänhetkinen tavoite on asumispalveluyksikön toiminnan alkaminen v. 2019 alussa.

Parhailaan Vantaan kaupunki on mukana asunnottomuuden ennaltaehkäisyn valtakunnallisessa toimenpideohjelmassa (Aune-ohjelma). Valtakunnallisesti hankkeessa kehitetään ja levitetään asunnottomuustyön käytäntöjä sekä edistetään innovatiivisten toimintamallien kokeiluja. Osana ohjelmaa Vantaa toteuttaa AKU-hanketta, jossa rakennetaan asunnottomuuden ennaltaehkäisyn kuntastrategia.

Vantaalla parhailaan tehtäviä ennaltaehkäisevään asunnottomuustyöhön liittyviä toimenpiteitä ovat:

- Asumisneuvonnan tehostaminen ja vaikuttavuuden lisääminen
- Nuorten asunnottomuuden ennaltaehkäisy
- Maahanmuuttajien asumisratkaisujen kehittäminen (haetaan AMIF-hankerahoitusta)
- Erityisen vaikeasti asutettavien asunnottomuuden uudistuminen ehkäiseminen: Koisoniityn asumispalvelukeskus (viisitoista erityisen vaikeasti asutettavien asuntoa)

¹ Esimerkiksi sukulaisten ja tuttavien luona asunnottomuuden vuoksi majoittuva, ulkona asuvat, asumispäivystyksessä asuvat, vankilassa ilman asuntoa olevat, muissa kaupungin tarjoamissa tilapäisasunnoissa asuvat

- Asunnottomuuden kokemusasiantuntijoita hyödynnetään palvelujen kehittämisessä

Asunto ensin -periaate kaupungin strategisena asunnottomuustyön tavoitteena

"Asunto ensin" on asunnottomuustyön malli, jossa mahdollistetaan asunnottoman henkilön itsenäinen elämä omassa asunnossa. Asunto ensin -periaatteen mukaan asunnon hankkiminen on palveluiden ensimmäinen tehtävä ennen muita tukitoimia. Keskeinen näkemys on, että sosiaalisten ja terveydellisten ongelmien ratkaiseminen ei ole edellytyksenä asumisen järjestämiselle, vaan asunto on edellytys, joka mahdollistaa myös asunnottomana olleen henkilön muiden ongelmien ratkaisemisen.

Asunto ensin -periaatteen mukainen toiminta sekä asumiseen liittyvän sosiaalityön painopisteen siirtäminen ennaltaehkäiseviin palveluihin raskaiden palvelujen sijaan ovat keskeisiä periaatteita Vantaan asunnottomuuden ehkäisytyössä. Asunnottomuuteen liittyvät ratkaisut pyritään tekemään pysyvinä tai pitkäaikaisina ratkaisuinä, hätämajoitus on aina poikkeuksellista. Keskeistä on ratkaista asiakkaan asunnottomuuden syitä. Nämä periaatteet tulevat myös osaksi Vantaan kaupungin hyvinvointi- ja asuntopoliittisia ohjelmia. Asunto ensin -periaate on levinnyt vaikuttavana käytäntönä muuallekin Eurooppaan. On kuitenkin huomioitava, että aina on kuntalaisia, jotka omasta tahdostaan elävät muualla kuin asunnoissa.

3. Hätämajoitusta tarvitsevat Vantaan kaupungin sosiaali- ja terveystoimessa (perhepalvelujen tulosityksikössä)

3.1 Vantaalaisten tilapäinen majoitus / kriisimajoitus

Perhepalveluissa käytetään pääosin käsitettä kriisimajoitus tilanteissa, joissa vantaalaiselle asiakkaalle on nopeasti löydettävä asunto. Kriisimajoituksella tarkoitetaan kiireellisen asumisen järjestämistä asunnon puutteesta johtuvassa akuutissa hätätilanteessa. Kriisimajoituksen tulee usein järjestyä jopa saman päivän aikana. Kriisimajoitus on lyhytaikaista asumista ja päättyy heti, kun asiakas siirtyy lyhytaikaiseen tuettuun asumiseen tai hän saa oman vuokra-asunnon tai hänen asumisensa järjesty muulla tavoin. Hankintasopimuksin on pystytty vastaamaan kriisimajoitustarpeeseen.

Sosiaalityön keskeinen tavoite on tukea asiakasta ottamaan vastuuta omista asioistaan ja asunnon tarve ratkaistaan ensisijaisesti suunnitelmallisesti. Muissa tapauksissa palvelua järjestetään palvelutarpeen arvion mukaisesti. Asiakkaan tilanteen arviossa selvitetään mm. asiakkaan mahdollisuudet majoittua läheisten luo ja hankkia majoitusta itse. Vantaalla on ympäri vuorokauden toimiva sosiaali- ja kriisipäivystys, jonka tehtävä on puuttua ja tarjota apua tarvittaessa. Maksusitoumus annetaan tarvittaessa yksityisen palveluntuottajan majoituspalveluihin tai hotelliin.

Vantaan kaupungilla on omia tilapäisasuntoja yhteensä 42 (25 + 17). Tilapäisasunnot ovat pääsääntöisesti aina täynnä lukuun ottamatta tilapäisasumiseen varattuja soluasuntoja. Useat ihmiset löytävät solussa asumisen sijaan itse muun ratkaisun. Asiakkaan työntekijä voi tehdä

ratkaisun siitä, ettei asiakasta voi sijoittaa asumaan soluun esimerkiksi muiden turvallisen asumisen varmistamiseksi.

Tällä hetkellä Vantaan kaupungin tilapäisasuntojen määrä ei kata tarvetta vantaalaisten henkilöiden tilapäismajoitukselle. Ostopalveluja hyödyntämällä on kuitenkin saatu hyvin ja riittävän nopeasti asunto kriisimajoitusta tarvitseville asiakkaille.

Kilpailutetuista ostopalveluista kriisimajoituksen voi saada samalle päivälle. Vuonna 2017 kriisimajoitusta on ostettu (tilanne syyskuussa 2017):

- 82 asiakkaalle (Luona Oy) tammi-kesäkuun 2017 aikana (ks. oheinen
- 10 asiakkaalle (Katto-kodit Oy) 18.4. tilanteen mukaan (vrt. 1-10/2016 yhteensä 7 asiakkaalle)
- Edellä mainittujen lisäksi pienelle määrälle asiakkaita muilta palveluntuottajilta.

Valtuustoaloitteessa viitataan yöpymistilaan, jossa makuupaikkoina toimisivat patjat, tyynyt ja huovat. On arvioitava, ketkä tällaista majoitusta tarvitsevat ja keille se sopii. Vantaan kaupungin aikuissosiaalityön asumispalveluissa kohdataan pääosin asiakkaita, joille tällainen majoitus ei soveltuisi. Arvio perustuu siihen, että soluasuntojen täyttämässä on ollut haasteita. Asiakkaat eivät koe voivansa asua vieraiden ihmisten kanssa. Asunnottomuus aiheuttaa kriisin, ja asiakkaiden ja ohjaajien kokemuksen mukaan soluasuminen soveltuu harvoille kriisissä olevalle henkilölle.

3.2 Vantaan kaupungin palvelut asunnottomille vantaalaisille päihdekuntoutujille / Koisorannan palvelukeskuksen asumispäivystys

Asunnottomia vantaalaisia päihdekuntoutujia varten on kolme asumisyksikköä:

- [Koisorannan palvelukeskus](#) asunnottomille päihdeongelmallisille.
- [Tuettu asuminen ja työtoiminta](#) asunnottomille päihdekuntoutujille.
- [Päihkinärinteen asumispalveluyksikkö](#) pitkäaikaisasunnottomille mielenterveys/päihdeongelmallisille.

Koisorannassa toimii ympärivuorokautinen asumispäivystys, joka on tarkoitettu asunnottomille, vantaalaisille päihdeongelmallisille miehille tai naisille. Päivystys tarjoaa tilapäisen ja turvallisen, maksuttoman yöpymispaikan. Yöpymispaikkoja on 20 (15 asiakaspaikkaa miehille ja 5 naisille), ja ne täytetään tulojärjestyksessä. Majoitus on järjestetty yhteismajoituksena. Yöllä palvelukeskuksessa töissä on kaksi henkilöä. Henkilökunta tekee asiakkaan kanssa hoidon- ja kuntoutustarpeen arvioinnin sekä auttaa etsimään hoitopaikan tai jatkoasumisen vaihtoehdon. Palvelukeskuksessa aamupala ja iltapala ovat maksuttomia.

Asumispäivystyksessä naisia on usein vähemmän kuin miehiä, ja naisten päivystyksessä saattaa olla vapaita paikkoja miesten päivystyksen ollessa täynnä, josta johtuen käyttöaste ei koko ajan ole 100 prosenttia. Miehiä ei voi kuitenkaan majoittaa naisten asumispäivystykseen (eikä toisin päin).

Asumispäivystyksen ollessa täynnä, asiakkaita sijoitetaan patjapaikoille, jolloin kapasiteetti voidaan hetkittäin ylittää. Päihtyneiden henkilöiden palveluissa edellytetään ympärivuorokautista valvontaa,

ja turvallisuuden vuoksi asiakkaita majoitetaan ainoastaan majoitushuoneisiin (ei yleisiin tiloihin palvelukeskuksessa, palo- ja pelastustoimen linjaus).

Talvikukausia varten on olemassa hätämajoitus suunnitelma, jossa määritellään absoluuttinen korkein määrä asiakkaita, joita voidaan sijoittaa asumispäivystykseen lisäämällä patjamajoitusta. Mikäli asumispäivystys on täynnä yhtäjaksoisesti pitkään, se aiheuttaa levottomuutta asiakkaissa ja on haaste valvonnan näkökulmasta.

Päihdeongelmaisen henkilöiden lisäksi Koisorannan asumispäivystykseen voidaan majoittaa kriisitilanteissa olevia asunnottomia henkilöitä kriisiasiakkaaksi. Tällöin tavoitteena on mahdollisimman pian löytää henkilölle joku toinen asumisratkaisu, yhteistyössä aikuissosiaalityön kanssa.

Suurin osa asumispäivystyksen asiakkaista on aktiivisesti eri päihteitä käyttäviä henkilöitä, joilla on usein myös mielenterveysongelmia. Uhka- ja vaaratilanteita tulee tämän vuoksi vuosittain noin 30, (henkilökuntaan ja muihin asiakkaisiin kohdistuva sanallinen tai fyysinen uhka). Siksi ei ole tarkoituksenmukaista, että asumispäivystys palvelee kaikkia asiakasryhmiä. Asumispäivystyksen asiakkaaksi eivät lähtökohtaisesti sovellu nuoret henkilöt, vanhuksset tai vammaiset, joilla on riski joutua hyväksikäytön kohteeksi. Henkilökunta ei aina pysty selvittämään asiakkaiden välisiä ristiriitoja, koska ne tapahtuvat salassa.

Asumispäivystyksen käyttöaste vaihtelee kuukausittain, mutta on ollut viime vuosina hyvin täynnä. Vuoden 2017 aikana Koisorannan päivystyksen majoituspaikoista keskimäärin 93 % on ollut käytössä (vrt. vuosi 2016 102,6 %). Vuonna 2016 asumispäivystyksessä oli noin 7500 yöpymisvuorokautta (tilastotieto VATJ:lta).

Vuonna 2017 aikana (tilanne marraskuussa 2017) yhteensä 32 kertaa ei ole voitu majoittaa henkilöä Koisorannan palvelukeskuksen asumispäivystykseen tilanpuutteen vuoksi. Käytössä ovat näissä tilanteissa olleet kaikki mahdolliset Koisorannassa kerrallaan käytössä olevat paikat, myös ”patjapaikat”.

3.3 Ei-vantaalaisten tilapäinen majoitus

Suomen perustuslain (19§) mukaan jokaisella, joka ei kykene hankkimaan ihmisarvoisen elämän edellyttämää turvaa, on oikeus välttämättömään toimeentuloon ja huolenpitoon. Sosiaalihuoltolain (12 § 1 momentti) mukaan jokaisella kunnassa oleskelevalla henkilöllä on oikeus saada kiireellisessä tapauksessa yksilölliseen tarpeeseensa perustuvat sosiaalipalvelut siten, ettei hänen oikeutensa välttämättömään huolenpitoon ja toimeentuloon vaarannu. Lain 13 § korostaa lapsen ja hänen perheensä oikeutta saada viipymättä lapsen terveyden ja kehityksen kannalta välttämättömät sosiaalipalvelut. Lain 58§ mukaan kunnan on huolehdittava kiireellisissä tapauksissa tai olosuhteiden muutoin niin vaatiessa laitoshuollon ja muiden sosiaalipalvelujen järjestämisestä muullekin kunnassa oleskelevalle henkilölle kuin kunnan asukkaalle.

Jokaiselle on turvattu perusoikeutena kiireellinen ja olemassaolon turvaava tuki. Oikeus saada toimeentulotukea on subjektiivinen oikeus, koska se vaikuttaa merkittäväällä tavalla yksilön perusoikeuksiin. KELA tekee perustoimeentulotukea koskevat päätökset. Kunta voi myöntää

henkilölle täydentävää toimeentulotukea, kun Kela on tehnyt päätöksen perustoimeentulotuesta. Lisäksi kunta voi myöntää ehkäisevää toimeentulotukea kiireellisen ja välttämättömän avun turvaamiseksi. (Ulkomaalaisten toimeentulotuki sekä sosiaali- ja terveystalvet, PKS Soster kokous 31.5.2017.)

Henkilöt, jotka oleskelevat Vantaalla, mutta ovat kirjoilla toisessa kunnassa

Vuonna 2016 Koisorannan asumispäivystyksessä ulkopaikkakuntalaisia asunnottomia henkilöitä oli 22 eri henkilöä. Asumispäivystys palveli 210 eri henkilöä (ATJ 2016).

Paperittomat henkilöt

Ihminen on voinut päätyä oleskelemaan Suomessa paperittomasti esimerkiksi:

- kielteisen turvapaikkapäätöksen jälkeen
- kielteisen oleskelulupapäätöksen jälkeen
- viisumin tai oleskeluluvan umpeuduttua
- joskus oleskelulupaa ei ole haettu ollenkaan.

Paperittoman kanssa rinnasteisessa asemassa, eli oleskeluoikeudestaan huolimatta sosiaali- ja terveystalvet ulkopuolella ovat:

- henkilöt, jotka odottavat Suomessa oleskelulupaa esimerkiksi työn tai perhesiteen perusteella
- EU-kansalaiset, jotka eivät kotimaassaan kuulu sosiaaliturvan piiriin tai heillä ei ole yksityistä sairastakuutusta
- kolmansien maiden kansalaiset, joilla on oleskelulupa toisessa EU-maassa
- ulkomaiset opiskelijat, joiden sairastakuutus on päättynyt tai vakuutusturva ei ole kattava
- henkilöt, joilla on viisumi maahan tullessa, mutta ei ole kattavaa sairastakuutusta.

Arviota paperittomien määrästä Vantaalla tai Suomessa ei ole, sillä paperittomat eivät ole minkään kunnan, viranomaisen, järjestön tai muun toimijan "rekisterissä". Paperittomia eivät koske myöskään kuntarajat. On pidetty todennäköisenä, että suurin osa kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneista hakeutuu Etelä-Suomen kaupunkeihin. Arviot paperittomien määrästä vaihtelevat, yleisimmät arviot liikkuvat 4 000 – 8000 henkilön välissä. Sekä viranomaiset että muut tahot ovat olleet yhtä mieltä siitä, että paperittomien määrä Suomessa tulee todennäköisesti kasvamaan erityisesti vuoden 2017 aikana, kun Suomesta vuonna 2015 turvapaikkaa hakeneet saavat lisää toimeenpanokelpoisia kielteisiä turvapaikkapäätöksiä. Lainvoimaisia kielteisiä turvapaikkapäätöksiä on tulossa vuoden 2017 aikana tuhannen päätöksen kuukausivauhdilla.

Paperittomien ei ole helppo hakeutua viranomaispalveluihin, josta johtuen sosiaali- ja terveystalvet kohdataan paperittomia huomattavasti vähemmän kuin palvelujen tarvetta olisi. Paperittomien kynnys olla kontaktissa kolmanteen sektoriin on huomattavasti alempi.

Vantaan kaupungin ulkomaalaisohjeen mukaan henkilö, jolla ei ole kotikuntaa, ei voi saada sosiaalipalveluja. Hänellä on kuitenkin aina oikeus kiireelliseen toimeentulotukeen ja kiireelliseen

sairaanhoidon ja muuhun kiireelliseen apuun. Lapsen tilanne selvitetään lastensuojelulain mukaisesti.

Vantaan kaupunki on yhteistyössä Helsingin ja Espoon kaupunkien kanssa linjannut toimintatapoja koskien ulkomaalaisten toimeentulotukea sekä sosiaali- ja terveystalviteita 31.5.2017.

Kyseisen ohjeistuksen mukaan

- Sosiaalihuoltolain 21 §:n mukaan tilapäistä asumista järjestetään henkilöille, jotka tarvitsevat lyhytaikaista, kiireellistä apua.
- Tilapäisen asumisen/ hätämajoituksen järjestämisestä laittomasti maassa oleskeleville tehdään SHL 21 §:n mukainen päätös, kun kyse on asumisen järjestämisestä, joka kestää pidempään kuin muutaman vuorokauden.
- Tilapäisen asumisen järjestäminen liittyy erilaisiin kriisitilanteisiin ja tavoitteena on löytää henkilön tilanteeseen tarkoituksenmukainen ratkaisu. Tilanteessa tulee arvioida myös muu sosiaalihuollon kiireellisen avun tarve.
- Laittomasti maassa olevien lapsiperheiden tilapäisen majoituksen järjestäminen edellyttää aina lasten olosuhteiden selvittämistä sekä lastensuojeluilmoituksen tekemistä.

Kyseiseen ohjeistukseen sisältyvän kuntakohtaisen ohjeen mukaan Vantaalla:

- Ns. hätämajoitusta järjestetään sosiaali- ja kriisipäivystyksen kautta virka-ajan ulkopuolella
- Kiireelliset sosiaalipalvelut tarjotaan, yksilöllisen tilanteen arvioinnin ja lasten tilanteen selvityksen perusteella.
- Koisonrantaan yöpymispaikalle voi hakeutua myös suoraan, ja paikat täytetään saapumisjärjestyksessä. Paikkoja on rajoitetusti.
- Henkilöä ohjataan kolmannen sektorin palvelujen piiriin.

Henkilöllä, jolla ei ole Vantaa kotipaikkana, on aina oikeus kiireelliseen toimeentulotukeen ja kiireelliseen sairaanhoitoon ja muuhun kiireelliseen apuun. Lapsen tilanne selvitetään lastensuojelulain mukaisesti.

Vantaan käytäntöjen mukaan sosiaali- ja kriisipäivystys hoitaa hätämajoituksen tarvittaessa virka-ajan ulkopuolella (majoitus max. 1-2 vrk hotellissa tai Koisorannassa). Muutoin asia hoidetaan virka-aikaisissa palveluissa aina, kun se on mahdollista.

Sosiaali- ja kriisipäivystykseen ei ole toistaiseksi ohjautunut paperittomia tai Itä-Euroopan romaneja. Muita majoitettavia (esim. tulipalojen uhrit, lentokentältä tulleet tai henkilöt, jotka eivät ole mahtuneet turvakotiin) on vaihtelevasti (v. 2016 yhteensä 19, v. 2017 yhteensä 36). Tällä hetkellä majoitusvaihtoehtona on hotelli tai hostelli (Hotelli Vantaa, Pilotti tm. hotelli).

Sosiaali- ja kriisipäivystyksen näkökulmasta on tärkeää, että Vantaalla varaudutaan hätämajoituksen tarpeeseen esimerkiksi tilanteessa, jossa suurempi ryhmä tarvitsisi hätämajoitusta ja suojaa. Tarve hätämajoitukselle voi aktualisoitua akuutisti, milloin vain. Sosiaali- ja kriisipäivystys voi olla mukana tarvittavassa palveluverkostossa ja suunnittelemassa toimintaa. Paikassa tulee huomioida valvonta, tukipalvelut, ruokailu ja ohjaus. Sosiaali- ja kriisipäivystyksen tehtävä olisi toimia ohjaavana tahona.

Koisorannan asumispäivystykseen ei ole tähän mennessä juurikaan tullut paperittomia henkilöitä hakemaan kriisimajoitusta. Asumispäivystyksen kapasiteetti ei kuitenkaan riitä hätmajoitukseen koska asumispäivystys on täynnä myös kesällä.

Maahanmuuttajapalveluiden näkökulmasta paperittomille suunnatun hätmajoituksen yhteydessä on keskeistä huomioida, että kyse ei ole ainoastaan hätmajoituksen järjestämisestä ja/tai ruokarahan myöntämisestä. Jokaista asiakasta pitää ohjata ja neuvoa vapaaehtoisen paluun mahdollisuudesta. Kokonaisuudessaan tämä edellyttää resursseja ja tehtävästä vastaava henkilö, mikäli Vantaa tuottaisi palvelun itse. Maahanmuuttajapalvelut on ehdottanut, että palvelu ostettaisiin keskitetysti Helsingin kaupungilta.

4. Toimintaa ohjaava lainsäädäntö ja ohjeistus

Sosiaali- ja terveystoimen ja perhepalvelujen toimintaa ohjaa voimassa oleva lainsäädäntö (mm. sosiaalihuoltolaki), Suomea velvoittavat ihmisoikeussopimukset, sosiaali- ja terveysministeriön ohjeistukset sekä Vantaan kaupungin ohjeistukset.

Vantaan kaupungin sosiaali- ja terveydenhuollon toimialalla on annettu ohje koskien EU-kansalaisten ja kolmansista maista tulleiden sosiaali- ja terveystoimintaa (hyväksytty johtoryhmässä 22.3.2016). Ohjeessa kuvataan lakiin perustuvat ulkomaalaisten oikeudet saada sosiaali- ja terveystoimintaa.

Pääkaupunkiseudun kunnat (Helsinki, Espoo ja Vantaa) ovat yhteisesti linjanneet ulkomaalaisten toimeentulotukea sekä sosiaali- ja terveystoimintaa (Pks Soster -kokous 31.5.2017).